

Preek over Psalm 19

Broeders en zusters, gemeente,

“God bestaat niet. God gebeurt. God is geen wezen dat Zich hoe dan ook ergens buiten ons bevindt. God bestaat niet los van mensen. God is een andere naam voor het goede dat gebeurt tussen mensen.

Wees gerust....dit zijn geen woorden van mezelf. Dit zegt PKN dominee Klaas Hendrikse uit Zierikzee. Een dominee die zich een athëistische dominee noemt. Dat kan dus, een dominee die zegt dat God niet bestaat. Is hij dan de enige onder de predikanten? Helaas niet. Een op de zes predikanten gelooft niet in het bestaan van God of twijfelt aan het bestaan van God. Wat is er toch met die predikanten aan de hand vandaag de dag?

Of moet je vragen: wat is er met ons mensen aan de hand? Is die twijfel van menig predikant nu zo raar als je ziet hoe de wereld vandaag de dag in elkaar steekt? Kijk, vroeger, heel vroeger, was de wereld nog één groot geheim. We snapten lang niet alles als kleine mensen. We wisten niet hoe het zat met de bliksem. We begrepen niet waar de zon 's nachts bleef. Als we in het bos een grote, dikke eik zagen staan, meenden we direct dat die bijzondere boom de woonplaats was van een godheid. Maar er is heel veel veranderd. We zijn de wereld om ons heen steeds beter gaan begrijpen. Door de ontwikkeling van de wetenschap. We weten hoe het zit met de bliksem. We snappen inmiddels ook dat de wereld rond is en draait om de zon. Dus weten we ook waar de zon blijft als het hier donker is. En zelfs de meest bijzondere boom blijf je te kunnen omhakken zonder dat een godheid boos op je wordt en wraak gaat nemen. Als mensen begrijpen we de wereld al veel beter. En als mensen beheersen we de wereld. Met de hulp van onze steeds knappere techniek. Daardoor begrijpen we de wereld niet alleen veel beter, we blijken God ook veel minder nodig te hebben. We zijn niet meer zo afhankelijk. Dat denken we tenminste. Als je dat alles zo op je in laat werken, is het dan gek dat mensen op zijn minst gaan twijfelen aan het bestaan van God? Dat zelfs sommige predikanten dat doen?

Wat moeten we nu met onze twijfel? Kunnen we die twijfel overwinnen? Heel concreet gevraagd: zijn er misschien toch bewijzen te vinden voor het bestaan van God? Laten we Psalm 19 eens gaan bekijken.

Als het gaat om bewijs voor het bestaan van God valt Psalm 19 direct met de deur in huis! David lijkt te zeggen dat je eigenlijk niet hoeft te vragen naar God! Schijnbaar zegt hij dat je maar gewoon goed om je heen moet kijken. Bijvoorbeeld naar de hemel: *de hemel vertelt Gods eer, het gewelf verkondigt het werk van Zijn handen. De ene dag spreekt overvloedig tot de andere, de ene nacht geeft kennis door aan de andere (2,3).* En dan is er ook nog de zon waarover David jubelt: *...die is als een bruidegom, die zijn slaapkamer uitgaat; hij is vrolijk als een held om snel het pad te lopen. Aan het ene einde van de hemel is zijn opgang, zijn omloop is tot het andere einde..(6,7).*

David is vooral diep onder de indruk van de ordening van de natuur. Die hemel blijft altijd maar staan. Nooit klapt de boel in elkaar. Altijd weer is er die zon die zijn prachtige baan langs diezelfde hemel maakt. Uit elke nacht komt hij weer te voorschijn. Nooit blijft hij weg. Nooit blijft het donker. En daardoor is er die onafgebroken afwisseling van dag op dag en nacht op nacht. Een prachtig eeuwig ritme. Waardoor het is alsof de ene dag aan de andere en de ene nacht aan de andere doorgeeft: er is een God, een God Die blijk geeft van Zijn majesteit in die ordening die Hij in de schepping heeft gelegd en in de afwisseling van tijd en getijden. Het is alsof David ons, twijfelaars, toeroept: Mensen, houd toch op met dat gepieker en kijk eens goed om je heen! Dan hoef je toch niet meer twijfelen aan God bestaan!'

Ik herken me wel een beetje in deze redenering en ik denk dat velen van u dat ook wel zo zouden kunnen zeggen. Dat is wel allemaal mooi hoor, die wetenschap. En wetenschappers hebben wel veel van de geheimen van het leven blootgelegd. Maar het leven van onszelf en om ons heen blijft eigenlijk niet te doorgronden. Een eenvoudige cel zit al zo knap, zo ingewikkeld in elkaar. En als je bedenkt hoe wonderlijk het is dat de aarde juist ver genoeg van de zon staat, dat de dampkring ook nog eens precies de goede samenstelling heeft... Dan kun je niet anders dan concluderen dat de boel zo goed in elkaar zit, dat er wel een Schepper móet zijn. Die dat alles zo knap georganiseerd heeft. Sommige mensen hadden het daarom de laatste tijd wel eens over Intelligent Design. Een intelligent ontwerp. De schepping zit zo in elkaar dat er wel een Ontwerper moet zijn, aldus de aanhangers van die theorie. Wetenschappers hebben geen reden om door hun onderzoek God af te schrijven. Ze hebben veeleer reden de HERE God te aanbidden.

Herkenbaar, vindt u niet? We kennen toch allemaal wel het bijzondere gevoel dat je kan overvallen als je bijvoorbeeld de complexiteit van een enkele bloem eens op je laat

inwerken. Het bijzondere gevoel dat je bekruipt als je in een gebergte staat en jezelf een speldenknopje voelt temidden van een grandioze schepping. Gemaakt door een grandioze Schepper Die hemel en aarde schitterend heeft gemaakt én geordend. Bij Wie je toch als vanzelf uitkomt in die bergen.

Herkenbaar misschien wel, maar of je met deze benadering uiteindelijk veel verder komt in de zoektocht naar bewijs voor het bestaan van God... De natuur is mooi, zeker. Maar kun je zeggen dat de natuur altijd mooi is? We weten ook allemaal dat het ene dier het andere op wrede wijze kan verscheuren. Een vulkaanuitbarsting is een prachtig iets om naar te kijken. Alleen al de kleuren van de lava. Maar tegelijk is zo'n uitbarsting ook vaak allesverwoestend. Complete dorpen worden weggevaagd. Met huizen, dieren en...mensen.

Je ontkomt er niet aan die kant van de natuur ook onder ogen te zien. Die prachtige ordening van de natuur kan soms zo verschrikkelijk tegenvallen.

Bij zo'n vulkaanuitbarsting blijkt dat de chaos zomaar ineens kan toeslaan. En hoe schitterend ingewikkeld een cel ook in elkaar zit, diezelfde cel kan ook gaan woekeren in een mensenlichaam. En daardoor heel die prachtige ordening van een mensenlichaam omverwerpen. Ik kan nog wel meer voorbeelden bedenken. Het komt hierop neer: er lijkt vaak sprake van een schitterend Intelligent Ontwerp, maar al te vaak zien we ook een Stupid Design, een dom ontwerp in de natuur. Al te vaak werken de dingen helemaal niet zo goed geordend. En zien we juist zinloosheid in de schepping. En mateloos lijden.

Veel mensen wijzen dus wel op de schepping ofwel de natuur om aan te tonen dat God bestaat. Maar vind je daar wel duidelijk bewijs voor Gods bestaan? Vind je vaak ook niet het tegendeel, als bijvoorbeeld de natuurkrachten de mens meesleuren in een allesvernietigende chaos.

Ten diepste kun je niet spreken over bewijs voor God in de natuur, omdat met hetzelfde recht gezegd kan worden dat de chaos in de natuur het niet bestaan van God bewijst.

Is er dan geen bewijs voor God?

Misschien heeft alles wat je tot nu toe hebt gehoord, jou een beetje teleurgesteld. Is er dan helemaal niets aan te wijzen op grond waarvan je vast en zeker kunt weten dat

God bestaat? We kunnen toch niet zonder een beetje zekerheid op dit gebied?! We willen toch niet ons leven bouwen op een sprookje. Dan is die vraag om een beetje zekerheid toch gerechtvaardigd, voordat ik besluit gelovig te worden?

Nee, we kunnen niet zonder zekerheid op het gebied van het bestaan van God. Maar het is wel de vraag, waar of hoe we die zekerheid zoeken. Laten we teruggaan naar Psalm 19. Als David zou kunnen horen, dat zijn Psalm door sommige mensen wordt gebruikt om God te bewijzen aan de hand van de natuur, zou hij waarschijnlijk gaan protesteren. Hij zou zeggen: Maar zo heb ik het ook helemaal niet bedoeld, ik heb God niet willen bewijzen aan de hand van de schepping!' En inderdaad: als je de Psalm leest, dan valt je op dat in het deel over de schepping God maar één keer bij name genoemd wordt. En dan nog wel met een heel algemene, eigenlijk nietszeggende naam. Gewoon God. Het is alsof David daarmee zegt: Geen wonder dat jullie in de natuur God niet onomstotelijk kunnen aanwijzen. Ik had het je kunnen vertellen. Natuurlijk er zijn in de schepping sporen van God te vinden, maar het is nog niet concreet, het is vaag en algemeen. Om Godsbewijzen te vinden schiet je daar niet veel mee op. Voor bewijs voor God kun je beter eerst ergens anders kijken.

En waar je dan in eerste instantie moet kijken, dat geeft David aan in het tweede deel van zijn psalm. Waar hij spreekt over de onderwijzingen van de HERE. David wil aangeven dat je, om God op het spoor te komen, eerst moet kijken in de wet, de Thora, de van God. God wil zich laten vinden in Zijn Woord, de Bijbel.

Door alle liefdesverklaringen, beloften en leefregels die daarin te vinden zijn, geeft God aan: Ik ben er. En wat voor een God leer je dan vervolgens kennen in dat deel over Gods Woord! Niet zomaar een vage of algemene God, Eentje Die wel ergens zal zijn en met Wie je verder niet veel te maken hebt. Maar een God Die genoemd wordt bij zijn naam HERE. Met hoofdletters. Die naam die zegt wie Hij is, dat is JHWH, Ik ben die Ik ben. Ik wil er voor jou zijn. We hebben dus te maken met een heel concrete persoonlijke God. Een relatie-God.

Ja, maar wacht eens even. Is dat dan een bewijs? Eerst ontkracht je de aanwijzingen die we in de natuur menen te zien dat God bestaat en vervolgens kom je aan met de bijbel. Daarmee ga je er gewoon uit dat die bijbel waar is en Gods woord is. Dat is dan toch een aanname, jouw wereldbeeld, jouw perspectief. Je moet het eerst geloven en dan zie je het pas.

Het is inderdaad maar zeer de vraag of wij mensen een sluitend bewijs voor Gods

bestaan kunnen leveren. Eigenlijk denk ik dat het ons nooit lukt om uit onszelf bewijs voor het bestaan van God te vinden. Als we wachten met gaan geloven totdat we God hebben bewezen beginnen we namelijk met onze zoektocht aan de verkeerde kant. We kunnen onszelf wel steeds weer die vraag stellen 'waar bent U eigenlijk' en we kijken naar het heelal, de maan, de sterren, de zon en de natuur, maar we ontvangen daarin geen overtuigend antwoord. We bestuderen de grote levensvragen en we worden niet overtuigd. Er zijn ook wel andere denkrichtingen die zo hun verklaringen hebben. Dat gaat niet werken.

Bij elk zogenaamd godsbewijs is wel een 'ja maar' te vinden. Echt waar. Ik denk daarom dat God Zelf aan ons maar duidelijk moet maken dat Hij er is. Hij Zelf zal met de kracht van Zijn Geest in ons leven moeten verschijnen om ons te overtuigen dat Hij te vinden is. Wij kunnen God niet echt bewijzen. God bewijst zichzelf, aan ons. En dat doet Hij via Zijn Woord en Geest. Die twee horen onlosmakelijk bij elkaar. Een Woord zonder de Geest maakt de letters dood, de Geest zonder het Woord maakt onze ervaring ongefundeerd.

Maar weet je wat het is? Als wij bewijs zoeken vragen we misschien waar God is. En al op een van de eerste bladzijden van de Bijbel lezen we dezelfde vraag: waar ben je? Maar dan als een vraag van God aan de mens! God vraagt: Waar ben je? Nu heb Ik jou, Mijn mensenkind, alles gegeven wat denkbaar was en nog loop je van me weg! Waarom? Kom te voorschijn en leg het me nu eens uit, want Ik snap het niet!

De eerste functie van de thora zoals David de Bijbel noemt, is niet onze vragen over God en Zijn bestaan te beantwoorden. Maar óns te bevragen. Mens, waar ben je? Waar ben je, jij die van me weggelopen bent? En zo moest Adam tevoorschijn komen. Uit de schaduwen van de bosjes, poedelnaakt stond hij in het volle licht tegenover de Schepper van de planeten. En voor het eerst besepte hij het: ik ben naakt. Zoals ik er nu bij sta zonder dat ik ook maar iets kan verbergen. lichamelijk niet, maar ook geestelijk niet. God ziet niet alleen m'n naakte lijf, maar Hij kijkt ook nog eens dwars door me heen ook. Hij weet alles. M'n opstand, m'n rebellie, m'n zelfzucht, m'n doen alsof, m'n gemakzucht, m'n verkeerde verlangens, alles....ik heb niets te verbergen.

En toch zoekt Hij me op. Mens waar ben je?

En zo in het besef van je eigen kwetsbaarheid en in de ontmoeting met de levende God ga je het David nazeggen:

Reinig mij van verborgen afdwalingen. Weerhoud Uw dienaar van hoogmoed. Laat die over mij niet heersen; dan zal ik oprecht zijn en vrij van grote overtreding.

En dan het wonder! Die God die als het ware op elke bladzijde van de bijbel z'n handen naar jou uitstrekt komt je tegemoet. Adam werd bekleed. God wil ons bekleden. Met de klederen van het heil. Klederen van redding. Zo noemt David God aan het eind van de Psalm: Redder, Verlosser. Om die Verlossing nog beter te begrijpen moet je nog een eindje verder bladeren in je bijbel. Want die machtige God, die de naakte Adam tevoorschijn riep uit de bosjes, heeft zelf hier op aarde rondgelopen. Er was geen enkel kwaad in Hem en toch moest Hij de weg van het kruis gaan. Naakt hing Hij als de tweede Adam tussen hemel en aarde, voor jou en voor mij. Zo maakte Hij alles weer goed. Zo ging Hij dwars door de dood heen, om drie dagen later als grote Triomfator tevoorschijn te komen.

Is God te bewijzen? Nou....de apostel Paulus kon zich nog beroepen op 500 ooggetuigen die Jezus als de opgestane Heer hebben gezien. Van die ooggetuigen is nu niemand meer in leven. Maar het blijft een sterk argument, absoluut. En zo zijn er ook heel wat meer redelijke argumenten te vinden om de ooggetuigeverslagen van het leven van Jezus voor waar aan te nemen. Maar bewijs is misschien wel een te groot woord.

Maar zelfs al geloof je dat God je Schepper is en al geloof je dat Jezus echt gestorven en opgestaan is, het komt er altijd op aan dat je antwoord geeft op die roepstem 'Mens, waar ben je....? Dat je tevoorschijn komt, zoals Adam tevoorschijn kwam, en dat je zegt: hier ben ik....vergeef me. Wie dat doet zal de redding ervaren. En als gered mens mag je in de omgang met de levende God gaan ontdekken dat Hij realiteit is. Twijfel wordt zekerheid. Je hebt een geweldig fundament onder je leven. God is je Schepper, God is je Verlosser, God is een relatie-God. Hij is zo trouw dat hij niets liever wil, dan jou, klein mensje aan Zijn liefdevolle Vaderhart drukken. AMEN

Juni 2015

G. P. Hartkamp

Wapenveld